

Tűnő házak.

(Saját tudósítónktól.) Egy régimódi főmester, aki már az égiekhez költözött, ha ma ismét a Koronaherceg-utcán, nemcsak annak hűlt helyét, amit valamikor itt épített. Rippl-Winklerhez hasonlóan, aki egy hosszú álomból ébred és széttekint, könnyen hiheti azt, hogy ahol ma, nem is Pest, hanem valami új város. Valóság-e eltéved az új kapuk mentén, az új homlokzatok tömkelegében, amelyeknek hatodik emeletére lift szállítja a bér fejében vagyont fizető lakót, s az anyaguk nem masszív kő, hanem vasbeton. Az amerikai Pacific-vasutak tempója se gyorsabb, ahogyan ez az átalakulás, ez a metamorfózis történi, mindössze néhány éve azon a területen, amely Pest életében ősrégi, amely nekünk negyedik kerület, valamikor azonban egymaga volt Pest. Ebből az időből alig van már egy-két sarok. A városházzá lett Károly-kaszárnya s a vármegyeház körül találni csak rá, egyébként mintha valami nagy sülyesztő lenne itt a föld, úgy tűnnek el házak, sarkok, boltok, öblös kapualjak, utcák s velük emberek. Egy egész világ. Nemcsak oly falak, amelyek eleget szolgáltak s maguktól vágnak nyugalomra, hanem olyanok is, amelyeket a nyolcvanas évek generációja látott nőni, amelyek a három és négy emeletes építkezés első hírnökei.

Pesti renaissance-ot említhetnénk, a porairól megelémedett Phönix meséjét lehetne idézni, az új alakuló Belváros képe előtt, ha ebben a képben nem volnának nagyon is zavaró vonások, nem volna egy csomó éretlen, kapkodó, szerencsétlen percek jegyét viselő architektúra. Mi azonban most nem kritikát írunk, hanem krónikát, rossz építőművelei előtt tehát behunyjuk szemünket.

Az a változás, amely számum módjára valóság gal végigsöpört a Koronaherceg- és Váci-utcák körül, korántsem áll meg, hanem teljessé és nagyobbá még csak ezután lesz. Az a szabályozás terv, amelyet a városház műszaki urak készítenek csupa éles késsel hasít végig majd a Belváros többi, még érintetlen pontjain. El fogja érni, má közel jövőben azt a templomot is, amely a Deák téren épp száz éve az evangélikusoké. Nagyobb csillagalakú tér alakul itt, a Károly-körút e forgalmas és levegőre ugyancsak rászoruló keresztelődésén. Maga a templom, amely a múlt század eleji görögnyelvű építkezési divat képviselője eltűnik, s új formában a Sütő-utca sarkára kerül, amely boulevarddá szélesül. Változott s egyre változik még a Ferenc József-tér arca is, amelynek egykor híres „Európa”-szállodájában tudvalevőleg a rendőrség

Iktatószám

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

725. 94

Hely

Idő

1912

Személy

Helyszám

Szerző

Cím Tűnő házak.

Forrás: Pesti napló

Bp.

(Hely)

1912 11/29.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

lakik, a Diana-fürdő helyén egy nagy pesti bank, s a mellette lévő ház, amelynek már szintén hűlt helye van, szintén nem egy kedves emlékek és történettel fűződik az elmúlt és vissza többé nem térő Pest annaleseihez. E kétemeletes ház a Kőburg-palota volt, s husz évvel ezelőtt a fővárosi társasélet két szereplő, főrangú tagja lakott benne. Koburg Fülöp és Luiza hercegasszony. A szemlélők szerint boldog, élénk, mozgalmas napok teltek ekkor e palotában, ahol Luiza hercegnő nemcsak beszélni tanult magyarul, hanem énekelni is. Káldy Gyulától vett leckeórákat s enyhe nyári estéken, a nyitott ablakok súlyos függönyei mögött nem egyszer hangzott ki Luiza hercegnő magyar nótázása, — míg egyszer aztán végleg bezárultak az ablakok. Csak egy mord portás maradt a palotában, egyébként lakatlanok voltak az elegáns szobák, miután Luiza hercegnő „a szökés párosan” című dal szövegéhez híven, kiröppent belőlük, hálás témát adva riportereknek és szalonok zsúrjainak.

Még nem tűnt el, de kerülgeti már ez a tény, azt a házat, amely a nyolcvanas években kialakult Andrassy-ut egyik legszebb épülete. A régi Mücsarnok ez az Andrassy-ut hatvankilenc szám alatt, amely évtizedeken át szinte kizárólagos póronddja, egyedüli színhelye volt a magyar művészeti mozgalomnak, festők, szobrászok versenyének. Itt állították ki annak idején Munkácsy Ameri-

kába vándorolt, híres képét, a „Krisztus Pilátus előtt”-öt. A millenium idején már kicsi lett, ekkor tulajdonosa, a Képzőművészeti Társulat az Andrassy-ut végén, a Városligetben megépítette új mücsarnokát, a régire pedig éppen nem stílszerű idők következtek. Először viaszbábus panoptikum lett, majd megjelentek benne egy új harcos irány,

a nagybányai festőcsoport első képei. Aztán vasúti és hajózási tisztviselők bérelték ki mulatságaikra, klub lett s máig is az. Az idén, november elsején azonban ez a klub kiköltözik innét, saját házat foglalja el, a régi Mücsarnokot pedig, ha bérlő nem jelentkezik rá, el fogják adni. Ez pedig, egész bizonyos, hogy megszűnését jelenti, mert aki drága pénzen megveszi, az minden valószínűség szerint spekuláló céllal veszi meg, s helyére kétemeletes bérházat építtet. Mindenesetre kár volna Láng Adolf e finom művéért, s mindenképp el kell kerülni e közeli veszélyt, nem egyedül az emlékek miatt, amelyek e gyönyörűen konstruált épülethez fűződnek, hanem ama abszolút érték miatt, amifolyó, hogy ahogyan van, önmagában is jelent. Olasz renaissance stílusban készült, harmónikus, előkelő ízléssel megoldott épület ez, amelynek belsejét Lotz Károly freskói díszítik. Azonfölül a nemzet pénzén is emelték, úgy gyűjtötték rá össze a pénzt közadakozások révén. Bár nincs félszáz éves, azért modern pesti műemlék számba megy, lerombolását tehát nem menthetné semmiféle pardon. Arról már megemlékeztünk, hogy ugyancsak telekspekulációból kifolyólag akarják lerombolni a derék ferencrendi páterek templomukat, amelyen pedig a legszebb pesti torony ékeskedik. Azt igen kevesen tudják, hogy a toronynak ki a művésze. Mert sokkal később épült, mint maga a templom. Patináján kívül azonban, amely régies ízt ad neki, formailag a Mária Terézia korabeli barokk-stílus oly tiszta, mesteri alkalmazására vall, hogy nem csoda, ha egy neves műtörténészünket is megtévesztette. Azt mondta, hogy egykor a templommal, holott 1863-ban készült s építője Wieser Ferenc. A magyar művészeti történetében eddig még nem méltányolt, kevésbé ismert építő, aki aránylag fiatalon halt meg. Angliában is működött, s resten többek közt a Bazilika mellett álló s a velencei Ca d'oro stílusára emlékeztető háromemeletes bérházat építette.

Buda, a jobbparti város Pest kertvárosa lehetett volna, az égbeszökő vasbeton kalitkák azonban már ott is kezdik mutogatni magukat, ahol igazán nincs helyük. A főváros legcsendesebb kerületében, a legkisebb forgalmu negyed utcáin, a Várban, ahol pedig a talaj-alakulás, a hegy egészen speciális építésmódot kíván. Fönt a Várban nemrég azt az egyemeletes, erkélyes házat bontották le, amely a honvéd-szobor mögött, a Tárnok- és Uri-utcák sarkán állt. Erős, vastag falai még a XVIII. századból valók, bár a háznak különösebb, műemlékszerű értéke nem volt. Krónikájához tartozik, hogy évtizedeken át itt volt a várbeli kaszinó, ahol régóta errefelé lakó generációk csöndes urai játszottak dominót. Valamint ugyancsak ebben a házban volt a Vár egyetlen kávéháza, amely még a dilizsánsz-szal utazó időből eredt, s hogy mennyire hű maradt ehez, bizonyítja az is, hogy például a villanyt s még inkább a telefont máig se engedte bevezetni.